

PHẨM XVI
ĐẠI PHẨM

(LXXIII) Sumedhà (Theri. 167)

Trong thời đức Phật hiện tại, nàng sanh ở thành *Mantàvati* con gái vua *Konca* và được đặt tên là *Sumedhà*. Khi nàng đến tuổi trưởng thành, cha mẹ nàng bằng lòng để *Anikaratta*, vua *Vàranavati* xem mắt nàng. Nhưng từ lúc nhỏ, nàng quen cùng đi với các công chúa lứa tuổi nàng, và những người hầu hạ tại tịnh xá *Tỳ-kheo-ni* để nghe các vị này thuyết pháp, và trong một thời gian dài, vì chí nguyện lúc còn nhỏ, nên nàng sợ hãi sự sanh tử luân hồi, tâm tư thiên về đời sống xuất gia, không ưa thích các dục lạc. Khi nghe quyết định của cha mẹ và bà con, nàng nói: 'Bôn phận của tôi không phải trong đời sống gia đình, tôi sẽ xin xuất gia', cha mẹ và các bà con không thể khuyên nàng từ bỏ quyết định của nàng. Nàng suy nghĩ: 'Nhu vậy, ta sẽ được phép xuất gia', và cương quyết theo chí nguyện của mình nàng cắt tóc, và dùng tóc ấy, theo phương pháp các *Tỳ-kheo-ni* thường dùng, nàng chú tâm vào tánh bất tịnh của sắc đẹp thân xác và chứng được Sơ thiên, Khi nàng ở trong định Sơ thiên cha mẹ và bà con nàng đến phòng nàng để nói chuyện gả chồng cho nàng. Nhưng nàng khiến mọi người kể cả người hầu cận của vua đến để rước nàng về, cũng tin vào đạo pháp rồi nàng từ bỏ gia đình, đi đến tịnh xá *Tỳ-kheo-ni* để xuất gia. Sau khi tu tập thiền quán, và giải thoát được chín muồi, nàng chứng quả *A-la-hán* với hiểu biết về nghĩa và về pháp. Rồi nghĩ đến sự thăng trầm của nàng, nàng nói lên sự phấn khởi, sung sướng của nàng:

448. Con gái vua *Konca*,
Với hoàng hậu chánh ngôi,
Tại *Matavati*,

Được sanh *Sumedha*,
Hân hoan gắng thực hành,
Lời dạy bậc Đạo Sư.

449. Giới hạnh thuyết giảng khéo,
Nghe nhiều khéo huấn luyện,
Theo lời đức Phật dạy,
Nàng đến cha mẹ nàng,
Nói rằng: 'Thưa mẹ cha,
Cả hai, hãy nghe con!'

450. Con hân hoan Niết-bàn,
Dầu sanh hữu Chư Thiên,
Sanh hữu ấy vô thường,
Giá trị gì các dục,
Trống không, vị ngọt ít,
Còn tàn hại thời nhiều.

451. Các dục thật cay đắng,
Ví như nọc rắn độc,
Kẻ ngu mới tham đắm,
Trong các loại dục ấy.
Những ai thọ hưởng dục,
Trong một thời gian dài,
Bị khổ đau địa ngục,
Hành hạ và tàn hại.

452. Những kẻ làm nghiệp ác,
Những kẻ tâm trí ác,
Bị đau đớn sâu khổ,
Trong cảnh giới đọa xứ.
Kẻ ngu thường không nhiếp,
Chế ngự thân, khẩu, ý.

453. Kẻ ngu có liệt tuệ,
Không tư duy quyết định,
Không ngăn chặn khổ tập,

*Khi có thời thuyết pháp,
Không biết lo học hỏi,
Không giác tri Thánh đế.*

*454. Những sự thật, thừa mẹ,
Phật thù thắng thuyết giảng,
Phần lớn chúng quần sanh,
Không hiểu sự thật ấy;
Họ hoan hỷ tái sanh,
Ước muốn sanh thiên giới.*

*455. Sanh thiên không thường trú,
Sanh hữu là vô thường,
Kẻ ngu không sợ hãi,
Luôn luôn phải tái sanh.*

*456. Bị sanh bốn đọa xứ,
Được sanh Thiên, Nhân giới
Được chúng khó khăn thay,
Những ai rơi đọa xứ,
Trong cảnh giới địa ngục,
Không có sự xuất gia.*

*457. Mong cả hai cha mẹ,
Cho con được xuất gia,
Trong giáo pháp thuyết giảng,
Của bậc chứng Mười lục,
Sống thông dong nhàn hạ,
Nỗ lực đoạn sanh tử.*

*458. Sao con ưa tái sanh,
Với thân tội lỗi này,
Thân trống rỗng, không lỗi,
Vì mục đích đoạn diệt,
Tham ái được tái sanh,
Xin cho con xuất gia.*

*459. Nay thời, Phật ra đời,
Phi thời đã từ bỏ,
Thời cơ nay đã đến,
Cho đến trọn đời con,
Con không làm tổn thương,
Giới luật và Phạm hạnh.*

*460. Sumedha nói vậy,
Nàng lại thừa mẹ cha.
Con nguyện không ăn uống,
Khi còn là cư sĩ,
Ở đây con sẵn sàng,
Chờ chết đến với con.*

*461. Mẹ sầu khổ, khóc than!
Cha hoàn toàn sửng sốt,
Họ gắng thuyết phục ta,
Nằm dưới đất lâu dài.*

*462. Nay con hãy đứng dậy!
Có gì là sầu khổ,
Khi con được cả nước,
Varanavati,
Anikarata,*

Đẹp trai, xứng đôi con.

463. *Con sẽ là hoàng hậu,
Vợ chính Anika!*

Này con, thật khó thay!

Đời sống vị xuất gia,

Giữ gìn các giới luật,

Sống đời sống Phạm hạnh.

464. *Uy lực của vị vua,*

Tiền của và quyền thế,

Sản nghiệp và hạnh phúc,

Với tuổi trẻ thanh xuân!

Hãy thọ hưởng dục lạc,

Hãy nhận lời lấy chồng.

465. *Sumedha thưa rằng:*

Thôi đừng, sự việc ấy,

Họ đi đến tái sanh,

Họ trống không, không lỗi,

Hoặc xuất gia, hoặc chết,

Con chỉ cưới như vậy.

466. *Sá gì thân hôi nhớp,*

Phát mùi, gây sợ hãi,

Bao da đưng xác chết,

Rỉ chảy đồ bất tịnh.

467. *Sá gì thân ta biết,*

Ghê tởm, lấm máu thịt,

Chỗ chứa đưng loài sâu,

Môi ăn cho chim chóc,

Thân xác này là vậy,

Nay đem đến cho ai?

468. *Thân thể bỏ nghĩa địa,*

Không lâu, mất thức tri,

Như khúc gỗ quăng bỏ,

Bà con đều ghê tởm.

469. *Thân ấy quăng nghĩa địa,*

Làm môi ăn kẻ khác,

Trước chúng tắm rửa sạch,

Nay chúng sinh ghê tởm,

Cha mẹ còn như vậy,

Nói gì chung quần chúng.

470. *Họ mê thân không lỗi,*

Ràng buộc bởi gân xương,

Đầy nước miếng, nước mắt,

Đây phân tiểu hôi hám.

471. *Nếu thân được mổ xẻ,*

Lợi nội phần ra ngoài,

Chính mẹ phải ghê tởm,

Không chịu nổi mùi hôi.

472. *Chính do uẩn, xứ, giới,*

Tác thành các thân này,

Gốc tái sanh, đau khổ;

Họ như lý nói lên,

Hoàn toàn không vui thích.

Vậy ai, tôi muốn cưới?

473. Từng ngày trăm ngọn giáo,
Luôn luôn mới đâm thân,
Dầu bị hại trăm năm,
Nhu vậy còn tốt hơn,
Vì khổ ấy cuối cùng,
Rồi cũng được tiêu diệt.

474. Kẻ trí quyết bằng lòng
Sự giết hại như trên,
Bậc Đạo Sư dạy rằng:
Họ luân hồi dài dà,
Vời tâm tư giết hại,
Liên tục nối tiếp nhau.

475. Trong cảnh giới Trời, Người,
Bàng sanh, a-tu-la,
Ngạ quỷ và Địa ngục,
Chịu giết hại vô lượng.

476. Trong địa ngục, rất nhiều,
Kẻ tâm uế, đọa lạc,
Chỗ trú ẩn Thiên giới,
Không có lạc Niết-bàn.

477. Những ai đạt Niết-bàn,
Họ liên hệ mật thiết,
Vời những lời thuyết dạy,
Của bậc đủ Mười lực,
Thong dong không rộn ràng,
Nỗ lực đoạn sanh tử.

478. Thừa cha ngày hôm nay
Con quyết tâm ra đi,
Những tài sản rộng không,
Không có giá trị gì,
Con ghê tởm các dục,
Con chán ngấy các dục,
Họ đã được tách thành,
Nhu thân cây Ta-la.

479. Nàng trả lời phụ thân,
Vời lời nói như vậy.

Anikaratta

Được hứa gả công chúa,
Đi đến gần xin cưới,
Theo như giờ hẹn định.

480. Mái tóc đen, dày mịn,
Vời guom, nàng cắt ngang,
Cửa lầu được đóng lại,
Nàng chứng được Sơ thiên.

481. Nàng sống trong cảnh thiên,
A-ni-ka đến thành,
Sumedha trong cung,
Tu tập tướng vô thường.

482. Trong khi nàng tác ý,
Vua bước lên tam cấp,
Trang sức vàng châu báu,

Chấp tay cầu xin nàng.
483. Hãy trị vì quốc độ,
Vời tiền của uy quyền,
Vời tài sản, hạnh phúc,
Vời tuổi trẻ thanh xuân,
Hãy thọ hưởng các dục,
Thật khó kiếm ở đời.
484. Ta giao nàng vương quốc,
Hưởng tài sản, bổ thí,
Nàng chớ có buồn nản,
Khiến mẹ cha khổ đau.
Sumedha trả lời,
Vời vua, từng vấn đề;
Đối với nàng, các dục,
Không cầu không si mê,
Chớ hoan hỷ các dục,
Hãy thấy dục nguy hiểm.
485. Mandhatà là vua,
Chúa bốn châu hưởng dục,
Dục lạc ấy tối thương,
Tuy vậy khi vua chết,
Cũng chưa được thỏa mãn,
Ước vọng chưa đầy đủ.
486. Dầu có mười bảy báu,
Khắp mười phương đầy tràn,
Không có dục thỏa mãn,
Người chết, chưa thỏa mãn.
487. Các dục ví grom giáo,
Các dục ví đầu rắn,
Ví như bó đuốc cháy
Giống xương gặm tron tru.
488. Các dục không thường còn,
Cũng không có thường hằng,
Khổ nhiều, thuốc độc lớn,
Nhu hòn đạn cháy đỏ,
Nguồn gốc của bất hạnh,
Kết quả là đau khổ.
489. Dục như trái của cây,
Nhu miếng thịt, khổ lụy,
Giống như mộng như huyễn,
Dục như cửa vay mượn.
490. Dục như gương, như cọc,
Bệnh tật và cục bướu,
Bất hạnh và dao động,
Ví như hó than hừng,
Nguồn gốc của bất hạnh,
Sợ hãi và tàn sát.
491. Như vậy, dục nhiều khổ,
Được gọi chứng ngại pháp,
Hãy đi, từ bỏ tôi,
Khi tôi còn tái sanh,
Thời đối với tự ngã,

Tôi không có lòng tin.
492. Ai giúp gì tôi được,
Khi đầu tôi đang cháy,
Khi già chết bám sát,
Tôi cần phải nỗ lực,
Đối với tàn hại ấy!
493. Không đi đến gần cửa,
Nàng thấy mẹ và cha,
Và vua Anika,
Ngồi dưới đất khóc than,
Thấy vậy nàng tỏ lời,
Thưa mọi người như sau:
494. Kẻ ngu, đã lâu rồi,
Khóc luân hồi nói tiếp,
Từ vô thi đến nay,
Khóc phải bị mệnh chung,
Khóc anh em bị giết,
Khóc tự mình bị giết.
495. Hãy nhớ từ vô thi,
Nước mắt, sữa và máu,
Tuôn chảy theo luân hồi,
Không bao giờ dừng nghỉ,
Hãy nhớ các chúng sanh,
Luân hồi xương chát đống.
496. Hãy nhớ tràn bốn biển,
Đầy nước mắt, sữa, máu,
Hãy nhớ xương một kiếp,
Cao bằng Vi-pu-la.
497. Hãy nhớ từ vô thi,
Không đủ để làm thành,
Cả đất nước Diêm Phù,
Những nắm mồ hôi tảo,
Của mẹ cha luân hồi.
498. Hãy nhớ từ vô thi,
Những cỏ cây cành lá,
Không đủ để chứa đựng,
Những ghè bốn ngón tay,
Chứa người cha, luân hồi.
499. Hãy nhớ tới hình ảnh,
Con rùa mù biển đông,
Cho đầu nó lọt vào,
Lỗ hồng khúc cây trôi,
Để nói lên ví dụ,
Được làm người khó vậy.
500. Hãy nhớ thân sắc người,
Được vi bong bóng nước,
Đầy cả những bất hạnh,
Trống không không có lỗi,
Hãy thấy uân vô thường!
Nhớ địa ngục nhiều họa.
501. Hãy nhớ nghĩa địa lớn,
Nhờ tái sanh tiếp tục,

Nhờ sợ hãi thương lòng,
Hãy nhớ Bốn sự thật.
502. Nước bắt tử có đây,
Sao người uống trăm đắng,
Tắt cả các dục lạc,
Thật trăm cay ngàn đắng.
503. Nước bắt tử có đây!
Sao người ưa dục nào!
Mọi dục lạc đốt cháy
Sôi sùng sục nung nấu.
504. Đây không có kẻ thù!
Sao thích dục thù địch?
Vua lừa, trộm, nước, oán,
Thù chung thật là nhiều.
505. Ở đây có giải thoát!
Sao để dục giết trời,
Trong dục có giết trời!
Mê dục nhiều khổ đau.
506. Đuốc cỏ đang cháy rực,
Nắm, không thả, bị đốt,
Dục ví như bó đuốc,
Đốt cháy ai không thoát.
507. Chớ nhận dục lạc nhỏ,
Bỏ lạc lớn rộng rãi,
Chớ như cá nuốt câu,
Sau phải chịu hoạn nạn.
508. Hãy nhiếp dục trong dục,
Như chó bị dây cột,
Chớ để dục ăn người,
Như dân đói ăn chó.
509. Khổ thật là vô lượng,
Khiến tâm nhiều ưu tư,
Người hệ lụy với dục,
Hãy bỏ dục vô thường.
510. Ở đây, không có già!
Sao theo dục bị già?
Mọi sanh ở khắp nơi,
Bị bệnh chết chi phối,
511. Đây không già, không chết.
Đây con đường không già,
Không chết, không sầu não,
Không thù địch trời buộc,
Không vấp ngã sợ hãi,
Không nung nấu đọa đây.
512. Đích này, nhiều người đạt,
Đích này là bất tử,
Nay cần phải chứng được,
Ai như lý chú tâm,
Nếu không có nỗ lực,
Không sao chứng đạt được.
Sumedhà nói vậy,
Không thích đi đến hành

Nàng thuyết phục được vua,
Vói tóc quăng trên đất.
513. Đứng dậy A-ni-ka
Chấp tay xin cha nàng,
Hãy cho Su-me-dha,
Được xuất gia tu học,
Để nàng thấy cho được,
Giải thoát và chân lý.
514. Mẹ cha cho xuất gia,
Thoát sầu, sợ, khiếp đảm,
Sáu tháng trí chứng đạt.
515. Chứng luôn quả tối thượng.
Dầu còn là học nữ.
516. Thật vi diệu hy hữu!
Một công chúa con vua,
Lại đạt được Niết-bàn!
Nàng nói lên như sau,
Thời trước đời cuối cùng.
517. Trong thời đức Thế Tôn,
Konagamana!
Trong trú xứ mới làm,
Tại cảnh Tăng già lam,
Với bạn là ba người,
Chúng tôi cúng tịnh xá.
518. Mười lần, một trăm lần,
Mười trăm, trăm trăm lần,
Chúng tôi sanh chư Thiên,
Còn nói gì, làm người.
519. Giữa chư Thiên chúng tôi,
Có được thân lực lớn,
Còn nói gì chúng tôi,
Khi được làm thân người,
Ta hoàng hậu, bầy báu!
Ta chính là nữ báu.
520. Đây là nhân, là nguồn
Đây chính là căn gốc,
Kham nhẫn lời Đạo Sư!
Đây đây chuyện thứ nhất
Đây chính là Niết-bàn,
Nếu chúng ta mến pháp.
521. Như vậy với lòng tin,
Họ thuyết rõ nên lời
Lời nói đầy trí tuệ,
Thù thắng và tối thượng
Họ chán ghét tái sanh,
Do chán ghét, tham diệt.